

Nr. 5(127)

BAZŪNE

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2022. gada 2. maijs

PIRMIE SOĻI VIEGLAJĀ VALODĀ

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Kā rakstījām iepriekš, Latvijas Neredzīgo bibliotēka paplašina savu mērķauditoriju, nodrošinot informācijas pieejamību arī cilvēkiem ar pastāvīgi vai īslaicīgi ierobežotu lasītprasmi. Tagad bibliotēkas krājumā būs pieejamas grāmatas vieglajā valodā, kuras tulkojusi un izdevusi pati bibliotēka. Lai to varētu izdarīt, martā divas bibliotēkas darbinieces izgāja Latvijas Universitātes rīkotās apmācības «Vieglā valoda sociālai iekļaušanai». Apmācības notika tiešsaistē un darbinieces ieguva zināšanas, kas nepieciešamas tekstu tulkošanai vieglajā latviešu valodā.

Tomēr ar apmācībām vien nepietiek, lai pilnvērtīgi un kvalitatīvi varētu tulkot grāmatas vieglajā valodā. Nepieciešamas arī prak-

tiskās iemaņas, kuras apgūt var tikai darot darbu. Tāpēc pirmo grāmatu tulkošanu bibliotēka veic sadarbībā ar Viegļās valodas aģentūras speciālistēm Guntu Anču un Irīnu Melņiku.

Šobrīd darbs uzsākts pie diviem tematiski atšķirīgiem izdevumiem: Aizsardzības ministrijas izdotā informatīvā bukleta «Kā rīkoties krīzes gadījumā» un Rūdolfa Blaumaņa «Velnīni». Informatīvā izdevuma un daiļliteratūras tulkošanas metodika vieglajā valodā atšķiras, tāpēc praktisko iemaņu apguvei izvēlēti tieši šādi izdevumi.

Šogad mūsu bibliotēka plāno iztulkot piecus izdevumus vieglajā valodā, no kuriem viens būs informatīvais materiāls un četri — daiļliteratūra bērniem. Papildus tiem bibliotēka turpinās citur izdoto grāmatu vieglajā valodā reproducēšanu pielāgotos formātos.

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

BITE — DIEVA KALPONE

Ilona Laicāne

LNerB Balvu filiālbibliotēkas vadītāja

Katra mēneša otrajā nedēļā LNerB Balvu filiālbibliotēka rīko izstādi «Faktu nedēļa» par četriem interesantiem faktiem vai notikumiem. Izstādē var iepazīties ar dažādām tēmām. Par katru notikumu ir pieejama fak-

tu lapa un viena grāmata vai žurnāls, kurā izstādes apmeklētājs var atrast detalizētāku informāciju. Šoreiz izstāde ir par bitēm.

Senrakstos vārds «bite» nozīmē 'Dieva kalpone'. Cilvēki bez bites nevarēs pastāvēt tādēļ, ka nebūs Dieva kalponītes, kas nodrošina augsni ar dzīvības spēku. 20. maijā pasaulē svin Bišu dienu. Bišu dienas mērķis ir

pievērst uzmanību to svarīgajai lomai un sarūkošajam bišu skaitam pasaulē. To 2018. gadā ierosināja slovēņu biškopji, un Apvienoto Nāciju organizācija šo priekšlikumu apstiprināja. 20. maijs izvēlēts par godu Antonam Janšam, kurš pirmais 18. gs. lika mūsdienīgas biškopības pamatus, kas ir viena no lauksaimniecības nozarēm. Mūsdienās bites sastopas ar dažādiem apdraudējumiem, piemēram, intensīvu lauksaimniecību, klimata pārmaiņām un globalizāciju. Rūpējoties par bitēm, mēs izglābjam lielu daļu visas dzīvās dabas, tā nodrošinot bioloģisko daudzveidību.

Bites uz Zemes parādījās ļoti sen — pirms 130 miljoniem gadu. Pasaulē ir zināmas vairāk nekā 20 000 bišu sugu. Eiropā savvaļā dzīvo aptuveni 2000 bišu sugu, bet Latvijā ap 300. Visbiežāk pie mums satopamas slaidbites, smilšbites un lielās zemes kameņes. Tas, ko bites paveic dabā, ir daudz vairāk par medus vākšanu. Kamēr būs bites, kas apputeksnē augus, uz zemes pastāvēs dzīvība. Pat fiziķis Alberts Einšteins reiz izteicis apgalvojumu: «Ja uz Zemes izzudīs bites, pēc četriem gadiem pazudīs arī cilvēks». Biškopji lēš, ka aptuveni 75% no pārtikas ir tapusi pateicoties bitēm. Bites meklē ziedošus augus, lai sūktu nektāru vai arī lai vāktu ziedputekšņus. Vasarā, kad puķes ir pilnos ziedos, bitēm ir intensīvs darbs, dažreiz dienā nākas nolidot pat piecus kilometrus. Pierādīts, ka bišu visiemīlotākās puķes ir zilā un sarkanā krāsā.

Pirmos zinātniskos rakstus par bitēm un to produktiem var atrast senā filozofa un dabas zinātni tēva Aristoteļa darbos. Bites dod mums medu — dabas šķidro zeltu, kura uzturvērtību un dziednieciskās īpašības nevar salīdzināt ne ar vienu citu produktu. No bitēm cilvēks iegūst arī tādus unikālus produktus kā vasks, propoliss, bišu inde, putekšņi, bišu māšu peru pieniņš. Visi produkti satur bioloģiski aktīvas vielas un tām piemīt spēcīga ārstnieciskā iedarbība.

Bites spēj arī dziedināt. Apiterapija — ārstēšana ar bišu produktiem — ir visā pasaulē atzīta medicīnas nozare, kas tāpat kā fitoterapija Latvijā ir ar senām tradīcijām. Pēdējos gados Latvijā daudzas piemājas saimniecības tūristiem piedāvā izbaudīt *Bišu namiņu* — neliela koka ēka, kurā ieejot var izjust bišu klātbūtni — pagulēt gultās, zem kurām iebūvētas bišu mājas, klausīties bišu saroņā, kā arī baudīt aromterapiju. Īstā vietā, lai saņemtu restartu miesai un garam.

Pāršķirstot Hilarijas Kērnijas grāmatu «Ceļvedis bišu neparastajā dzīvē» var uzziņāt interesantus faktus.

Medusbites ir to dzīvnieku pulkā, kuri ir pavadījuši cilvēkus kosmosā. Divas mazas saimes 1984. gadā piedalījās *Challenger* lidojumā. Atšķirībā no mušām un naktstauriņiem, kam bezsvara stāvoklī bija grūti lidot, medusbites pēc vairākām dienām iemācījās lidot un pat spēja uzbūvēt kāri.

Arheologi ir atklājuši medu, kas ticis aprakts senās ēģiptiešu kapenēs aptuveni pirms 3000 gadu, taču joprojām ir ēdams. Medus ir vienīgais ēdiens uz zemes, kas nebojājas. Tas tāpēc, ka medū ir tik zems ūdens saturs, ka tajā nevar augt baktērijas. Daudzi patērētāji maldīgi uzskata, ka tad, kad medus kristalizējas, tas ir sabojājies. Patiesībā kristalizācija ir dabisks process, kas izmaina tikai medus tekstūru. Kamēr vien medus stāv slēgtā traukā, tas var glabāties gandrīz neierobežotu laiku.

Kameņes ir vienas no pirmajām bitēm, ko var ieraudzīt pavasarī un pēdējās ārpus ligzdas redzamās bites rudenī, jo viņu īpašais pielāgojums — muskuļu trīcināšana — ļauj viņām sasildīties un lidot vēsākā laikā.

Ziedi izmanto dažādas viltības, tostarp reibinošu smaržu, lai piesaistītu bites. Zinātnieki ir atklājuši, ka daļa ziedu piekopt citu metožu, izmantojot norādes, kas nav redzamas cilvēka acij. Uz šiem ziediem ir spilgti raksti, kurus var redzēt tikai ultravioletajā gaismā. Tie vada bites ceļā uz mērķi.

NERVOZIE ĻAUTIŅI

Herma Cīrule

Braila raksta nodaļas maketētāja

Aprīlī Braila rakstā reproducēta Frēdrika Bakmana grāmata «Nervozie ļautiņi» (5 sējumos). Savukārt maijā tā būs pieejama arī palielinātā drukā.

Sākotnēji šķiet, ka tas ir kriminālromāns. Tomēr patiesībā stāsts ir par visu cilvēcisكو — par slēpšanos un neuzdrošināšanos uzticēties. Par bailēm. Par cilvēku personību. Par izlikšanos un vientulību. Un galu galā — par cilvēcību. Par dzīves sarežģījumiem un nespēju ar to tikt galā.

Bankas aplaupītājs vēlas dzīvot normālu dzīvi —, kurā ir nodrošināti tikai ikdienišķie sadzīves apstākļi, labas attiecības ģimenē, iespēja nomaksāt īri. Viņš nealkst pēc greznas dzīves. Viņš vienkārši neprot atrisināt savas problēmas.

Bankas aplaupītājs (šeit ir kāds noslēpums) vēlas aplaupīt banku par summu, kas nepieciešama, lai varētu samaksāt īri par dzīvokli, ne vairāk. Tas ir izmisuma solis. Lai neatņemtu bērnus, ir nepieciešama dzīves vieta un par to ir jāmaksā. Bērnu labā viņš atteicies no visa — no cīņas par savām tiesībām, prasību izvirzīšanas. Viņš ir palicis viens un bez nekā... Gatavs piedot pāresības. Tomēr viņš ir pārkāpis likumu, un par to ir jāsaņem sods...

Nevar teikt, ka bankas aplaupītājs būtu sagrābis ķīlniekus ar vēlmi saņemt izpirkuma maksu vai izvirzīt kādus nosacījumus. Drīzāk jau ķīlnieks ir viņš pats. Pēc laupīšanas mēģinājuma, bēgot no policijas, viņš iekļūst dzīvoklī, kurā sanākušie cilvēki ir sapulcējušies uz dzīvokļa apskati, lai to iegādātos.

Kaut arī es uzskatu, ka likumi ir jāievēro, tomēr aizdomājos, cik daudzi no likumu pieņēmējiem ir ieinteresēti cilvēku dzīvēs. Vai

cilvēki ir tikai statistika? Cik aiz kopējās statistikas mēs redzam *konkrēto* cilvēku ar viņa rūpēm, bēdām, izmisumu un bezpalīdzību, kas liek izdarīt traģiskas izvēles?

Stāstu caurvij skumjš pavediens par vīrieti, kurš nolec no tilta, tādējādi aizbēgot no tā, ko viņš nespēj atrisināt. Bezkaislīgi likumi, banku noteikumi, kuros nav vietas līdzjūtībai. Absolūta vienaldzība par cilvēkiem, noved viņus pie radikāliem risinājumiem.

Atšķirībā no šī vīra, banku aplaupītājs tomēr meklē izeju... kaut kādu... «*Mēģinot izskaitļot, vai vari arī turpmāk atļauties cilvēka cienīgu dzīvi, tas raizēm mūs piespiež darīt lietas, kas vēlāk liksies aplamas un neiespējamas, taču tobrīd šķiet vienīgā izeja.*»

Uz dzīvokļa apskati sapulcējušies cilvēki ar dažādiem dzīvesstāstiem un iekšējiem «zemūdens akmeņiem», un tikai dažiem no viņiem dzīvokļa iegāde bija noteicošais. Kaut arī dzīvoklī kā ķīlnieki viņi kopā pavada tikai vienu dienu, stāsta nobeigumā cilvēki vairs nav tādi paši, kādi bija sākumā. Viņi ir daudz ko mācījušies, sapratuši un kļuvuši par tādu kā savdabīgu ģimeni.

Šie cilvēki mācās izkāpt no pašu uzbūvētajiem «rāmjiem». Tuvošanās citam ar citu notiek ļoti piesardzīgi, nedroši, trausli — pasperot solīti pretim, bēgot. Un atkal *mēģinot* tuvoties...

Lūk, neliels ieskats stāsta varoņu profilos.

Sāra ir ilggadēja bankas darbiniece, ar stingriem uzskatiem par likumiem un noteikumiem. Šķiet, cilvēks, kuras uzskati balstīti uz loģiku, kur emocijas ir tikai lieks apgrūtinājums. Un tomēr viņa sevī glabā sāpi daudzu gadu garumā, nevarot ar to sadzīvot, taču nevienam nespējot uzticēties, atvairot no sevis katru tuvošanos. Viņai nepatīk apkampties, paspiest roku, viņa nespēj skatīties cilvēkiem acīs, it kā tas no viņas prasītu

fizisku piepūli. Sāra izvēlas būt viena. Tomēr vai tā ir labprātīga izvēle?

Psihologe, kuru apmeklē Sāra, mēģina sadzīvot ar savu bērnības sāpīgo pieredzi jūtoties vientuļai un vecāku aizņemtības dēļ nesadzirdētai, nesaprastai. Tāpat kā Sāra, arī viņa to nevienam neuztic. Sarunās ar pacientu viņa liek lietā iemācītās gudrības, taču Sāra pret to paliek vienaldzīga. Tikai tad, kad psihologe kļūst *viņa pati* un sāk izteikt *pati savas* domas, Sāra viņā ieklausās. Aiz citātiem grūti saredzēt dzīvu cilvēku.

Anna Lēna un Rogers abi ir pensijā. Baidoties no rutīnas, pieraduma laulības dzīvē, viņi izveido savu projektu — iepirkt dzīvokļus, lai tos pēc tam pārdotu. Ne jau tāpēc, ka tas ir nepieciešams materiāli. Šādi viņi kaut ko mēģina darīt *kopā*. Anna Lēna dara visu, lai Rogers justos vajadzīgs, novērtēts, tādēļ izliekas par «klusu pelīti», it kā bez viņa neko nespētu izlemt. Aiz skarbās un neiecietīgās ārienes Rogerā slēpjas laba sirds, uzpurēšanās. Rogers un Anna Lēna mīl viens otru bez skaistām frāzēm. «*Ilgā laulībā var sastrīdēties arī bez vārdiem, tomēr var arī bez vārdiem pateikt «es tevi mīlu».*»

Jūlija un Ro ar netradicionālu seksuālo orientāciju... Kā jau ģimenes dzīvē, ir savas ķildas un salabšanas. Jūlija ir stāvoklī no kāda vīrieša tikai ar vienu vēlmi — lai viņa un Ro kļūtu par mammām.

Vairākkārt grāmatā pieminēta smieklu pozitīvā ietekme uz mums. Un Ro prot smīdināt. Dzirdot viņas jokus, smieklus, neviens pat nenojautīs, ka Ro izgājusi cauri kara šausmām, ka reizēm viņa jūtas nedroša.

Viņa «*bija izaugusi par cilvēku, kurš liek citiem smieties. Jo vecāki, bēgot pāri kalniem, viņai bija iemācījuši, ka humors ir dvēseles pēdējā aizsardzības līnija, un kamēr mēs smejamies, mēs esam dzīvi*». Ro un Rogeru vieno nevērtības sajūta, uzskats, ka viņi nav pietiekoši labi un jācinās, lai tādi kļūtu.

Lennarts — būdams aktieris ar ne pārāk daudz lomām, brīvajā laikā iejūtas dažādās lomās reālajā dzīvē. Viņš piedalās pārdojumu dzīvokļu apskatēs un strādā aizbaidot citus potenciālos pircējus tā pircēja labā, kurš viņam maksā.

Estelle visās situācijās ar savu labestīgo attieksmi ir kā samierinātāja. Pieminot savu vīru Knutu, rodas viņa klātesamības sajūta, kaut patiesībā viņš ir miris. Bez rūgtuma, tikai kā fakta konstatējums ir Estelles pārdomas par attiecībām ar bērniem un mazbērniem. «*Estellei tur nebija vietas, viņa lielākoties bija tikai kaitinošs apgrūtinājums. Viņi ļoti priecājās, ka viņa paceļ klausuli, lai saņemtu apsveikuma zvanus dzimšanas dienā, taču pārējā laikā uzskatīja, ka viņas mājās laiks ir apstājies. Viņa bija skaists rotājums, ko izņem tikai Ziemsvētkos un vasaras saulgriežos*».

Nevar jau nevienam pārnest, ka jūties nevienam nevajadzīgs. Un jo vecāks tu kļūsti, jo sāpīgāk to izjūti. Tā vienkārši notiek. Vecie zari atmirst, lai dotu vietu jaunajiem. Bērniem ir savas rūpes, dzīves straujais vilciens rauj viņus uz priekšu, un tu šo vilcienu vairs nespēj noķert. Attālums kļūst arvien lielāks. Sāpīgākais, ka to pamani tikai tu pats.
(*nobeigums nākamajā numurā*)

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīzīte**

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā *Digitālā bibliotēka*

Tālr. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.